

2395

vēit. izstr.

LATVIJAS VALSTS
ARHĪVS

Glāzera institūta (ASR) aktīva kolekcija

Documenti par ASR - Latvijas starptautiskā attiecībām un Latvijas vēsturi /
Glāzera institūta (ASR) aktīva kolekcija
digitālās dokumentu kopijas (CD)

F-2395

Veiktā izstr.

WZSK.

Fonds Nr. 2395

Hūvera institūta (ASV) arhīva kolekcija

Dokumenti par ASV – Latvijas starpvalstu attiecībām un Latvijas vēsturi /Hūvera institūta (ASV) arhīva kolekcija digitālās dokumentu kopijās (CD)

Vēsturiskā izziņa

Fondraža nosaukums

Stenfordas universitātes Hūvera institūts (ASV)

Administratīvā vēsture

Amerikas Palīdzības organizācija "American Relief Administration"

Amerikas Palīdzības organizācijas "American Relief Administration" jeb saīsinājumā (A.R.A.) darbību Latvijā (1919-1920) raksturo Hūvera institūtā esošās T. Dž. Orbisona (Thomas J. Orbison) dokumentu kolekcija.

1921.-1922. gadā Rīga un Liepāja bija ASV palīdzības organizāciju kravu tranzīta punkts sūtījumiem uz Krieviju, kā arī ievērojama palīdzība tika sniegta arī Latvijai.

A.R.A bija nevalstiska organizācija, ko atbalstīja ASV valdība.

T. Dž. Orbisons (Thomas J. Orbison) bija Amerikas palīdzības organizācijas vadītājs Baltijā 1919.-1920. gados.

1919. gada oktobrī Pāvela Bermonta-Avalova armijas daļas, apšaudīja Amerikas palīdzības organizācijas ēku Rīgā. Pāvela Bermonta-Avalova armijas daļu nodoms bija izdarīt spiedienu uz jauno Latvijas valdību. Amerikas palīdzības misijas štābs šajā gadījumā nebija uzbrukuma tiešais mērķis. Lai gan uzbrukumā neviens netika ievainots, notikušais pievērsa īpašu uzmanību; prezidents Kārlis Ulmanis misijai nosūtīja ziedus. Šie notikumi aprakstīti T. Dž. Orbisona (Thomas J. Orbison) dienasgrāmatā, kā arī fotogrāfijā redzama sašautā A.R.A. ēka.

Latvijas tauta bija ļoti pateicīga Amerikas palīdzības organizācijai par palīdzību Latvijas bērniem - par pārtiku un medicīnisko aprūpi, t. sk. zobārsta pakalpojumiem. Kā pateicības zīmi T. Dž. Orbisons saņēma bagātīgi ornamentētus albumus ar fotogrāfijām un ierakstiem. Arī šie albumi pieejami arhīvā, tāpat kā Amerikas palīdzības misijas neskaitāmie ziņojumi par situāciju ar pārtiku Baltijā.

Amerikas Palīdzības organizācijas "American Relief Administration" kolekcijā ir informācija par palīdzības sūtījumiem uz visām trīs Baltijas valstīm. Papildus tam kolekcija sniedz informāciju arī par Amerikas politikas virzību attiecībā uz Baltijas valstīm un jaunizveidoto Padomju Savienību. ARA darbību Latvijā var uzskatīt par pirmajiem soļiem Latvijas un ASV starpvalstu attiecībās.

Latvija - ASV starpkaru posmā

1922. gada 28. jūlijā Amerikas Savienoto Valstu valdība nāca klajā ar paziņojumu par Latvijas valdības atzīšanu, starp abām valstīm tika nodibinātas diplomātiskās attiecības. ASV sūtniecība Rīgā tika atvērta 1922. gada 13. novembrī.

ASV diplomātiskie pārstāvji Latvijā (1922-1940)

1922. gads – 1931. gads **Frederiks Kolmans** (*Frederick W.B. Coleman*), ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs (akreditēts Latvijā, Lietuvā un Igaunijā, rezidēja Rīgā)

1932. gads – 1933. gads **Roberts Skinners** (*Robert P. Skinner*), ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs (akreditēts visās Baltijas valstīs, rezidēja Rīgā)

1933. gads – 1936. gads **Džons Vans Makmarejs** (*John Van A. MacMurray*), ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs (akreditēts visās Baltijas valstīs, rezidēja Rīgā)

1936. gads – 1937. gads **Artūrs Bliss Leins** (*Arthur Bliss Lane*), ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs (akreditēts visās Baltijas valstīs, rezidēja Rīgā)

1937. gads **Frederiks Stērlings** (*Frederick A. Sterling*), ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs; akreditēts Latvijā un Igaunijā, praksē neieradās uz rezidences vietu)

1938. gads – 1940. gads **Džons Vailejs** (*John C. Wiley*), ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs (akreditēts Latvijā un Igaunijā, rezidēja pamišus Rīgā un Tallinā)

ASV valsts sekretāra Samnera Velsa (*Sumner Wells*) 1940. gada 23. jūlija deklarācija noteica Baltijas valstu okupācijas neatzīšanas politiku no ASV puses līdz pat 1991. gadam un nodrošināja Baltijas valstu pārstāvniecību pastāvēšanu Vašingtonā.

ASV neatzina Latvijas (tāpat kā Lietuvas un Igaunijas) okupāciju, kā arī nenodibināja oficiālus sakarus ar Padomju valdību okupētajā Latvijā.

Apraksta vienības uzkrāšanas laiks

1891. - 1990.g.

Tiešais iegūšanas avots

Starptautiskās konferences „Latvijas valsts neatkarība: ideja un realizācija” laikā 2008.gada 13. novembrī Latvijas Kara muzejā Latvijas valsts saņēma dāvinājumu no ASV Stenfordas universitātes Hūvera institūta: dokumentu kopijas par ASV – Latvijas attiecībām un Latvijas vēsturi dažādos laika posmos. Dāvinājums tika nodots Valsts prezidentam Valdim Zatleram un nonāca LVA fondos.

Temats un īss saturs

Digitālās kopijas ir papildinājums 2003.gadā Latvijas Valsts arhīvā saņemtajai Hūvera institūta dokumentu kolekcijai: Fonds Nr.2395, apraksts Nr.1 Latviešu centrālās komitejas bēgļu dzīves arhīvs/ Hūvera institūta (ASV) arhīva kolekcija mikrofilmās.

Digitālās kopijas ietver dokumentus par ASV un Latvijas attiecībām 20.gadsimta 20. - 40.gados, par ASV veikto Latvijas Republikas atzīšanu 1922.gadā, Latvijas Republikas okupāciju 1940.gadā, un izcilu latviešu trimdas pārstāvju un diplomātu darbību Latvijas valstiskuma nostiprināšanas un atjaunošanas kontekstā.

Ievērojams dokumentu kopums ir dokumenti par bijušo ASV prezidentu Herbertu Hūveru, kurš, pirms stāšanās prezidenta amatā, organizēja humānās palīdzības programmu Pirmā pasaules kara izpostītajām Eiropas valstīm un Amerikāņu Palīdzības organizācijas darbību Latvijā un Eiropā.

Izvērtēšana

Dokumenti valsts glabāšanā saņemti digitālu kopiju veidā, ierakstīti 8 kompaktdiskos (CD).

Sistematizācija

Sistematizācija un aprakstīšana veikta 2012.gadā. Izveidotas 9 lietas, aprakstījums veikts dokumentu līmenī.

Lietas un lietu nosaukumi veidotas pēc Hūvera institūta (ASV) arhīva veiktās kompaktdisku (CD) numerācijas.

Dokumentu nosaukumi veidoti pēc dokumenta numura un nosaukuma kompaktdiskā.

Kompaktdiskos Nr.2 un Nr.3 dokumentu numuri nav secīgi, kā arī iztrūkst dokumenti ar kārtas Nr. 74.-77. Daži dokumenti tehniski nav nolasāmi.

Dokumenti lietā Nr.8 pievienotas izdrukas, kā arī dokumentiem Nr.157. un Nr.160. Dokumentiem, kuru teksts oriģinālā grūti salasāms, pievienots atšifrēts teksts datorrakstā, kurš pievienots lietā Nr.9. Lieta Nr.9 satur anotācijas par fotogrāfijām dokumentos Nr.176. – 181.

Dokumenti nav pievienoti Hūvera institūta arhīva lietu identifikācijas numuri un šifri.

Pieejamības noteikumi

Brīva

Uzziņas palīgļīdzekļi

<http://www.hoover.org/library-and-archives/collections/east-europe/baltic-states> (detalizēta informācija par dokumentiem Hūvera institūta arhīva krājumā)

<http://www.mfa.gov.lv/lv/Ministrija/vesture/raksti/> (raksti par ASV – Latvijas diplomātiskajām attiecībām)

Aprakstījumu sastādīja:
PFADN galvenā arhiviste

 E.Tamme

Latvijas Valsts arhīvs

LIETAS Nr. _____ APLIECINĀJUMA LAPA

Lietā numurētas 3 (trīs) _____
ar cipariem un vārdiem _____ lapas,

tajā skaitā, litera lapas _____

numēracijā izlaistas lapas _____

un + _____ iekšējā apraksta lapas
ar cipariem

Lietas noformēšanas un fiziskā stāvokļa īpatnības	Lapu Nr.

Lapu aizpildīja govv. P. Glab. _____
20.04.2013. _____
amats _____ paraksts _____ paraksta atšifrējums _____
datums